

Kaitseväe kohaloleku sotsiaal-
majanduslik mõju Tapa, Võru ja
Lääne-Harjumaa näitel

PAKKUMUS

Tartu Ülikool

TARTU ÜLIKOOL

TARTU ÜLIKOOL

**Kaitseväe kohaloleku sotsiaal-majanduslik mõju Tapa, Võru ja
Lääne-Harjumaa näitel**

PAKKUMUS

Hankija: Kaitseministeerium (registrikood 70004502)

Pakkuja: Tartu Ülikool (registrikood 74001073)

Pakkuja esindaja: Siret Rutiku, grandikeskuse juhataja

Pakkuja kontaktisik: Allan Allik, allan.allik@ut.ee

Jaanuar 2024

SISUKORD

SISUKORD	3
1. UURINGU TAUST JA METOODIKA	4
2. KOOSTÖÖ TELLIJAGA	15
3. PAKKUJA MEESKONNA TUTVUSTUS JA TÖÖJAOTUS	16
4. TÖÖRÜHMA VARASEM KOGEMUS.....	17
5. UURINGU EELARVE	20

1. UURINGU TAUST JA METOODIKA

Kaitseväe kohaolul võib olla märkimisväärne sotsiaalne ja majanduslik mõju kogukondadele, kus nad asuvad. Need mõjud võivad olla nii positiivsed kui ka negatiivsed ning sõltuvad erinevatest teguritest, sealhulgas baasi suurusest, selle tegevuse iseloomust ning kaitseväe ja kohaliku kogukonna vahelistest suhetest.

Positiivsed sotsiaalsed ja majanduslikud mõjud, mis võivad esineda:

1. Töökohtade loomine: Kaitseväe kohalolu loob sageli tööhõivevõimalusi kohalikele elanikele. Töökohad võivad ulatuda kaitseväelaste ametikohtadest kuni tsiviiltöötajateni tugiteenuste, näiteks hoolduse, logistika ja halduse valdkonnas.¹
2. Majandusstiimulid: baaside ja harjutusväljakute olemasolu võib suurendada kohalikku majandust kaupade ja teenuste kulutuste suurenemise kaudu. See hõlmab eluaseme-, jaemüügi-, tervishoiu- ja meelelahutusteenuseid, millest saavad kasu kohalikud ettevõtted.²
3. Taristu arendamine: erinevate riikide kaitseväed investeerivad sageli kohalikku taristusse, sealhulgas teedesse, koolidesse ja tervishoiuasutustesse, et toetada kaitseväelaste ja nende perekondade vajadusi.³
4. Kultuuriline mitmekesisus: Kaitseväe baasid võivad kaasa aidata kogukonna kultuurilisele mitmekesisusele, kuna kaitseväelased ja nende perekonnad toovad piirkonda erineva tausta ja kogemused.⁴
5. Haridusvõimalused: Kaitseväe baasid võivad teha koostööd kohalike haridusasutustega, pakkudes nii kaitseväelastele kui ka tsiviilelanikele juurdepääsu haridusprogrammidele ja -ressurssidele.⁵

Negatiivsed sotsiaalsed ja majanduslikud mõjud, mis võivad esineda:

1. Müra ja keskkonnaprobleemid: Kaitseväe baasid ja harjutusväljakud võivad tekitada müraaastet ja avaldada keskkonnamõju, mis võib olla kohalike elanike jaoks murettekitav.^{6,7}

¹ Hooker, M. A., & Knetter, M. M. (2001). Measuring the Economic Effects of Military Base Closures. *Economic Inquiry*, 39(4), 583-598. <https://doi.org/10.1086/696141>

² Zou, B. (2015). The Local Economic Impacts of Military Personnel. *Journal of Labor Economics*, 36(3). Retrieved from <https://doi.org/10.1086/696141>

³ Abrahams, D. The Military as an Economic Agent in Local Economic Development: The Case of South Africa. *Urban Forum* 18, 13–30 (2007). <https://doi.org/10.1007/s12132-007-9001-x>

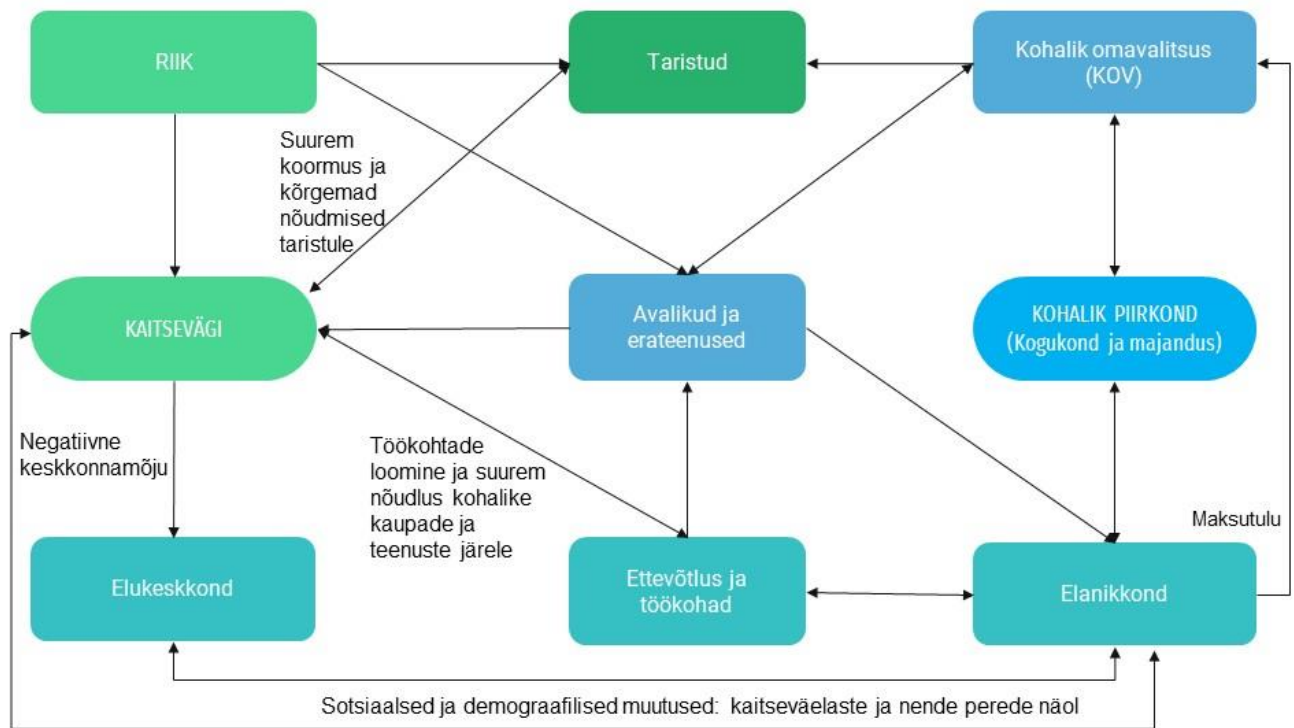
⁴ Hicks, L., & Raney, C. (2003). The Social Impact of Military Growth in St. Mary's County, Maryland, 1940-1995. *Armed Forces & Society*, 29(3), 353-371. <https://doi.org/10.1177/0095327X0302900303>

⁵ Military.com Network. 2015. Collaboration helps shape Army University

⁶ Frantál, B., Kunc, J., Janurova, M., & Krejčí, T. (2020). Problems of Transforming Military Training Areas in a Post-Communist Space: Local Community Perceptions and Policy Implications. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 2020, 40-58. <https://doi.org/10.24193/tras.59E.3>

⁷ Department of Defense Noise Program. (2018). Community and Environmental Noise: A Guide for Military Installations and Communities. <http://dodnoise.org/chapter/understanding-noise>

2. Elanikkonna liikuvus: Kaitseväelased on sageli suhteliselt lühikest aega konkreetses baasis, mis toob kaasa ajutise elanikkonna. See võib mõjutada kogukonna ühtekuuluvust ja muuta pikaajalise planeerimise keeruliseks.⁸
3. Kohalike teenuste koormus: kaitseväelaste ja nende perekondade sissevool võib koormata kohalikke teenuseid, nagu koolid, tervishoiuasutused ning politsei ja pääste teenused, mis toob kaasa suurenenud nõudluse ja võimaliku ressursipuuduse. Lisaks sattuvad täiendava koormuse alla kohalikud teed.⁹
4. Maakasutuse piirangud: Kaitseväe vajadus väljaõppe ja julgeoleku järele võib seada piiranguid kohaliku maa kasutamisele, piirates kogukonna arenguvõimalusi.¹⁰
5. Sotsiaalse integratsiooni väljakutsed: kaitseväelaste ja liitlaste kogukondadel võib tekkida probleeme tsiviilelanikkonnaga integreerumisel, mis on tingitud erinevustest elustiilis, kultuuris ja kaitseväelaste teenistussuhte iseloomust.¹¹

Joonis 1. Kaitseväge ja kohaliku piirkonna vastastikmõjud

⁸ McClure, P., & Broughton, W. (2000). Measuring the Cohesion of Military Communities. *Armed Forces & Society*, 26, 473 - 487. <https://doi.org/10.1177/0095327X0002600307>.

⁹ Doussard, M. (2014). Reevaluating the Pursuit of Defense Investment. *Economic Development Quarterly*, 28(4), 339-350. <https://doi.org/10.1177/0891242414551634>

¹⁰ Clanahan, C. M. (2021). Urbanized Defense Communities: A Literature Review on the Policies, Politics, and Planning of Military Readiness and Local Land Use in the United States. *Journal of Planning Literature*, 36(3), 358-372. <https://doi.org/10.1177/08854122211012720>

¹¹ Krooks, D., Whalley, L., & Anderson, H. (2012). Contingency Bases and the Problem of Sociocultural Context. . <https://doi.org/10.21236/ada568613>.

Käesoleva uuringu dokumendianalüüsi käigus kaardistatakse relevantssed mõjutegurid- ja ahelad, mille põhjal koostatakse intervjuukavad.

Avalik arutelu Eesti Kaitseväge harjutusväljakute üle on mitmetahuline ja keskendunud viimastel aastatel peamiselt kolmele piirkonnale: Soodla, Sirgala ja Nursipalu. Igal harjutusväljal on oma eripärad, mida aruteludes käsitletakse.

Avalik arvamus nende laienduste kohta on jagunenud. Riigikantselei tellitud Turu-uuringute ASI küsitluse kohaselt toetab umbes 49% eestlastest Kaitseväge harjutusväljade laiendamist, 45% on selle vastu. Laiendamise toetus on eestlastest vastajate seas suurem võrreldes Eestis elavate teistest rahvustest vastajatega. See uuring peegeldab keerulist tasakaalu riikliku julgeoleku vajaduste ning kohalike ja keskkonnamajanduste murede vahel.¹² Soodla harjutusvälja arendusprojektis oli oluline roll avalikul kaasatusel, kus keskenduti nii riiklikele kui ka kohalikele huvidele. Soodla harjutusvälja planeeringu eskiis ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm olid avalikul väljapanekul 2023. aasta esimeses pooles ning sellele järgnesid arutelud, kus koguti ettepanekuid ja arvamusi keskkonnamõjude, juurdepääsuteede ja harjutusvälja piiride osas.¹³ Sirgala harjutusvälja laiendamisel oli esiplaanil keskkonnamõju hindamine, kuna laiendus hõlmab metsamaa raadamist. 2020. aastal viidi läbi projekti keskkonnamõju hindamise protsess.¹⁴ Nursipalu harjutusvälja laiendamine on tekitanud tugevat avalikku vastukaja, kuna see puudutab suurt hulka eraomandis olevat maad ja mõjutab paljude inimeste elu. Laienduse plaanid said avalikkuse ette 2023. aastal, ja sellest ajast alates on toimunud arutelud ja istungid, kus käsitletakse laiendamise vajadust ja mõjusid. Nursipalu laiendus mängib olulist rolli Eesti iseseisva kaitsevõime väljaarendamises ja Kaitseväge kasvavate vajaduste katmisel¹⁵.

Antud **uuringu eesmärk** on nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt analüüsida ja esitada tõenduspõhiseid andmeid selle kohta, millised sotsiaalmajanduslikud mõjud on kaitsejõudude paiknemisel kolmes Eesti piirkonnas. Uuringu keskmes on teostada mõjude hindamine, mille käigus eristatakse kaitseväge positsioneerimisest tulenevat otseseid ja kaudseid mõjusid muudest laiematest trendidest Eesti väikeasulates ja maapiirkondades, nagu näiteks elanikkonna, töökohtade, maksutulu ja teenuste arvu vähenemine. Uuringu käigus antakse hinnang mõjude olulisusele ja suunale ehk kas tegemist on vastavalt positiivse või negatiivse sotsiaalmajandusliku mõjuga.

Käesoleva uuringu puhul lähtutakse tellija poolt sõnastatud uurimisküsimustest, mis jagunevad kolme temaatilisse plokki:

1. Kaitseväge kohalolu kirjeldus alates 2009. aastast ja liitlaste puhul alates 2014. aastast.

¹² <https://www.err.ee/1608999617/harjutusvaljade-laiendamise-pooldajaid-on-veidi-enam-kui-vastaseid>

¹³ <https://www.err.ee/1608776137/riik-alustas-kaitsevae-soodla-harjutusvaljaku-eriplaneeringut>

¹⁴ Hendrikson & Ko OÜ (2020). Sirgala harjutusvälja ehitusprojekti keskkonnamõju hindamine <https://www.ttja.ee/media/386/download>

¹⁵ Kaitseministeerium (2023). Avalik ohuhinnang, Eesti sõjalise kaitse korraldamine ning Nursipalu harjutusvälja roll

2. Kaitseväe kohalolu mõju kolmele Eesti piirkonnale: 1) Tapa vald, Kadrina vald, Järva vald, Rakevere linn; 2) Võru linn ja vald; 3) Lääne-Harjumaa: Keila linn, Lääne-Harju vald, sh Paldiski

3. Kaitseobjektide erinev mõju.

Uuringu esimeses etapis keskendutakse dokumendianalüüsile. Dokumendianalüüsi primaarne eesmärk on koguda ulatuslikku ja asjakohast informatsiooni, mis on seotud uurimisteemaga. See on vajalik, et süvitsi mõista Kaitseväe kohaolu mõju hindamise konteksti ja vastata sellekohastele uurimisküsimustele. Lisaks pakub dokumendianalüüs kriitilist panust intervjuude – nii personaalsete kui ka fookusgrupi intervjuude – ja ekspertgrupi arutelude ettevalmistamisel, aidates kaasa asjakohaste sisendmaterjalide ja küsimustike koostamisele.

Analüütilise protsessi käigus pööratakse tähelepanu erinevatele andmeallikate tüüpidele, mille hulka kuuluvad strateegilised dokumendid sh avalikud Kaitseväe ja Kaitseministeeriumi dokumendid ja Kohalike omavalitsuste arengudokumendid ning teisalt varasemates teadusuuringutes kogutud andmed, millest antakse ülevaade teiste riikide kaitsevägede mõjudest ja praktikatest.

Tabel 1. Uurimisküsimused, meetodid ja selgitused

Küsimuse nr	Uurimisküsimus	Meetodid	Registriandmed
1.1.	Kuidas on kaitseväe kohalolu muutnud kohalikku piirkonda Tapa linnaku ja kaitseväe keskpõlügeni näitel?	Dokumendianalüüs, Kontrafaktiline analüüs registriandmete baasil, kaardianalüüs, personaalintervjuud ja fookusgrupi intervjuud	Statistikaameti andmebaas: majandusüksused; sissetulekud uuritavatest piirkondades
1.2.	Kuidas on kaitseväe kohalolu muutnud kohalikku piirkonda Taara linnaku ja Nursipalu harjutusvälja näitel?		Maa-ameti hinnastatistika: eluhoonetega hoonestatud elamumaa tehingud hoone liigi järgi
1.3.	Kuidas on kaitseväe kohalolu muutnud kohalikku piirkonda Ämari lennubaasi näitel?		CORINE Land Cover andmebaas: maakasutuse muutus
2.1.	Kuidas on muutunud nende linnade elanike arv võrreldes teiste sama suurte Eesti linnadega ja millist rolli mängib kaitseväe kohalolu?	Kontrafaktiline analüüs registriandmete baasil	Statistikaameti andmebaas: rahvastik rahvaloenduste aastatel, rahvaarv 5-aastaste vanuserühmade kaupa haldusüksuse järgi; ränne; sündid, surmad; hinnanguline rahvaarv päevase asukoha järgi
2.2.	Kuidas on muutunud nendes linnades töökohtade arv võrreldes teiste sama	Kontrafaktiline analüüs registriandmete baasil	EMTA ning Statistikaameti andmebaasid: hõivatute

	suurte Eesti linnadega ja millist rolli mängib kaitseväge kohalolu?		arv sektorite lõikes; Töötamise register/Rahvastikuregister: elu- ja töökohtade maatriks (haldusüksuste kaupa)
2.3	Kuidas on muutunud nendes linnades pakutavad teenused (nt toitlustus, vaba aja veetmise võimalused, taristu ja teed) võrreldes teiste sama suurte Eesti linnadega ja millist rolli mängib kaitseväge kohalolu?	Teenuste kaardistus; statistiline andmeanalüüs; Kvalitatiivne analüüs (Personaalintervjuud ja fookusgrupi intervjuud)	EMTA ja Statistikaameti andmebaasid: majandusüksuste arv sektorite lõikes; teeregister;
2.4.	Kuidas on muutunud nende linnade maksutulu võrreldes teiste sama suurte Eesti linnadega ja millist rolli mängib kaitseväge kohalolu?	Kontrafaktiline analüüs registriandmete baasil;	EMTA ja Statistikaameti andmebaasid: Kohalike eelarvete põhitegevuse tulud, kulud ja tulemlükked piirkonna/haldusüksuse järgi
2.5	Kuidas on muutunud nende linnade turvalisus võrreldes teiste sama suurte Eesti linnadega ja millist rolli mängib kaitseväge kohalolu?	Kontrafaktiline analüüs registriandmete baasil; Kvalitatiivne analüüs (Personaalintervjuud ja fookusgrupi intervjuud)	PPA ja Politsei statistika
3.1	Kuidas eristub sotsiaalmajanduslik mõju eritüüpide kaitseväge kohalolu vormide (maaväeüksused, õhuväeüksused, harjutusväli) lõikes?	Hindamistulemuste ja mõjude süntees ekspertpaneeli seminari põhjal	

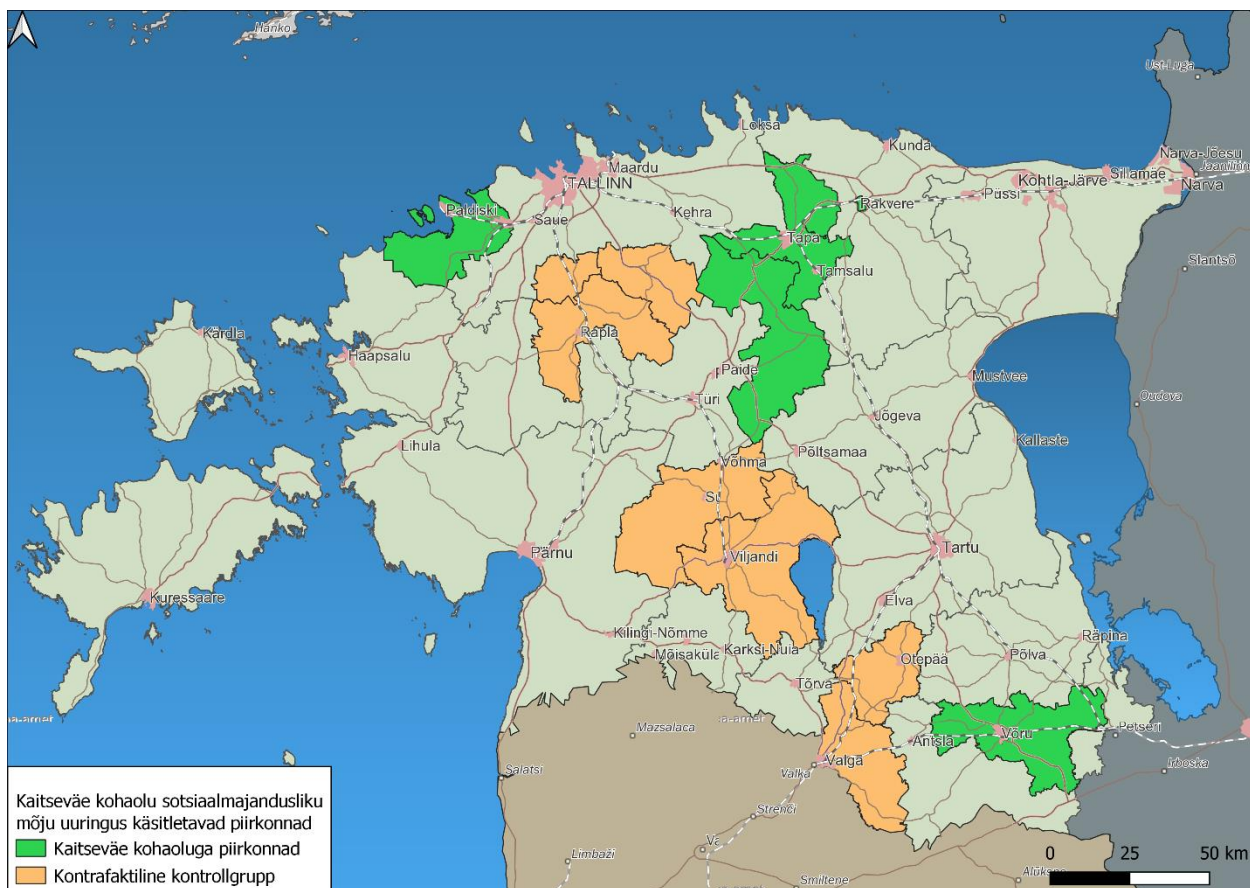
Uurimisküsimustele vastamiseks kombineeritakse uuringu teises etapis registriandmetel põhinev kvantitatiivne ja GIS andmeanalüüs kolmandas etapis kvalitatiivsete analüüsimeetoditega.

Uuringu keskne analüüsimeetod on kontrafaktiline analüüs, mille puhul toimub osalus- ja kontrollgrupi tulemuste võrdlemine, kasutades lisaks sobitamise tehnikat, leides osalusgrupile sarnaseim kontrollgrupp. Seejärel viiakse läbi osalus- ja kontrollgrupi näitajate muutuste hindamine (DiD-meetod, ingl k *difference in differences* ehk erinevuste erinevuse arvutamine). Kuna meetod tugineb kvantitatiivsetel andmetel, siis rakendamine on võimalik juhul kui on olemas algtaseme väärtus ja vastava näitaja lõppväärtus hinnatava perioodi lõpus. Tegemist on loomuliku eksperimendiga, mille juures analüüsitakse mõjutatud rühma mitte-mõjutatud rühmaga. Mõjutatud rühmana mõistetakse siinkohal kolme piirkonda, mis on kaitseväge kohaloluga, mitte-mõjutatud piirkonnana aga vastavalt valitud Kaitseväge kohaloluta piirkonnad.

Asjakohaste riiklike ja kohalike andmekogudena hõlmatakse vähemalt järgnevaid – rahvastikuregister, töötamise register, äriregister, maa-ameti geoportaal, PRIA andmekogud, teeregister, EHIS ning kohalikud andmekogud, mis kirjeldavad kohalike teenuste tarbimist piirkondade elanike poolt. Andmaks hinnangut Kaitseväe kohalolu mõjule piirkonnas teostatakse registriandmete analüüsi eelpool mainitud piirkondade osas kui ka kontrafaktilise kontrollgrupi osas ehk piirkondadel, mis paiknevad sarnases geograafilises asukohas ning mis on oma rahvaarvult sama suured.

Tabel 2. Kaitseväe kohalolekuga uuritavad piirkonnad ja nende kontrafaktilised kontrollgrupid

Kaitseväe kohaoluga piirkonnad	Kontrafaktiline kontrollgrupp
1) Tapa vald, Kadrina vald, Järva vald, Rakevere linn (39 109 elanikku)	Viljandi linn, Viljandi vald, Põhja-Sakala vald (38 158 elanikku)
2) Võru linn ja Võru vald (22 172 elanikku)	Valga vald ja Otepää vald (21 616 elanikku)
3) Lääne-Harjumaa: Keila linn, Lääne-Harju vald, sh Paldiski (24 189 elanikku)	Kose vald, Kohila vald ja Rapla vald (28 822 elanikku)

Joonis 2. Käesolevas uuringus käsitletavat Kaitseväe kohaloluga piirkonnad ja kontrafaktilised kohaoluta piirkonnad

Käesoleva uuringu kolmanda etapi raames rakendatakse nii personaalintervjuude kui ka fookusgrupi intervjuude meetodit, mille ülesandeks on kvantitatiivsete näitajate valideerimine ja rikastamine kvalitatiivse informatsiooniga.

Personaalintervjuu on meetod, kus teemade valdkonnad ja huvipakkuvad küsimused on ette määratletud avatud vormis. Intervjuu käigus suunab intervjuueerija vestlust, lähtudes kindlaksmääratud küsimustest ja nendega seotud lisaküsimustest. See lähenemine tagab, et erinevate intervjuude puhul kogutakse uurimisküsimustele vastused järjepidevalt. Poolstruktureeritud intervjuus on võimalik teemade käsitlust laiendada, kui see tundub vajalik. Intervjuueeritavale võidakse saata intervjuukava enne kohtumist, et ta saaks küsimustega tutvuda ja intervjuuks valmistuda. Vajaduse korral kutsutakse samasse intervjuusse kaks inimest samast asutusest, kui nende kogemused toetavad üksteist.

Fookusgrupi lähenemine eristub oma keskendumisega konkreetsele teemale või eesmärgile, antud juhul valitseb fookus teatud prioriteetsele suunale või meetmele. Grupp, mis koosneb ideaalis neljast kuni kaheteistkümnest osalejast ja moderaatorist, kaasatakse arutellu, mis põhineb eelnevalt ettevalmistatud poolstruktureeritud küsimustel ja jaguneb mitmeks etapiks. Efektive fookusgrupi intervjuu läbiviimiseks on vajalik hoolikalt planeeritud ja koostatud küsimustik. Antud andmekogumise meetodit peetakse kõige sobivamaks käesoleva uurimisülesande jaoks, kuna see võimaldab fokuseeritud arutelu, keskendudes Kaitseväe kohaloleku sotsiaalsetele ja majanduslikele mõjudele piirkondlikul tasandil, lisaks probleemidele ja võimalikele lahendustele. Arutelu käigus tekib sünergia ning ideede paljus, mis viib parema lõpptulemuseni. Fookusgruppide optimaalse suurus on neli kuni kaheksa inimest, et tagada arvamuste mitmekesisus ja iga osaleja aktiivne kaasatus. Intervjuud kestavad tavaliselt poolteist kuni kaks tundi ja neid juhib kogenud analüütik, kelle rolliks on arutelu suunamine, hoidudes samal ajal osalejate mõjutamisest või katkestamisest. Osalejatelt nõutakse eelnevat nõusolekut intervjuu salvestamiseks ja selle põhjal transkriptsiooni koostamiseks. Saadud transkriptsioone analüüsitakse ning tulemused sünteesitakse kasutades interpreteerimist ja kvalitatiivset sisuanalüüsi.

Fookusgrupi intervjuud viiakse läbi teemagruppide põhisel:

1. KOV esindajate grupp
2. Kaitseväe grupp (hõlmates tsiviilkoostöö ja välise kommunikatsiooniga seotuid teenistujaid)
3. Kohalike ettevõtjate grupp
4. Kohaliku kogukonna grupp (hõlmates piirkonna MTÜ-de eestkõnelejaid ja külavanemaid)

Fookusgrupi intervjuud viiakse läbi nimetatud teemagruppide järgi asukohapõhiselt Lääne-Harjumaa, Võru ja Tapa rühmades.

Mõjude hindamine viiakse läbi Justiitsministeeriumi ja Riigikantselei (2021) juhendmaterjali¹⁶ üldmetoodika alusel. Hindamise läbiviimiseks võetakse aluseks struktureeritud hindamismaatriks (vt tabel 3), milles kirjeldatakse olulised mõjud ning hinnatakse mõju olulisust vastavalt selle:

¹⁶ Justiitsministeerium ja Riigikantselei. 2021. [Mõjude hindamise metoodika](#)

- a) ulatuse,
- b) esinemise sageduse
- c) sihtrühma suuruse
- d) ebasoovitavate mõjude riski osas

Tabel 3. Mõju hindamismaatriks näidis

MÕJU PIIRKONNA TÖÖHÕIVELE JA SISSETULEKUTELE:			
Sihtrühm: [nt kohalikud elanikud]			
Avaldub mõju: [kirjeldus]			
Mõju olulisus			
Ulatus: [suur/keskmine/väike]		Sihtrühma suurus: [suur/keskmine/väike]	
Sagedus: [suur/keskmine/väike]		Ebasoovitavate mõjude risk:	
		[suur/keskmine/väike]	

Mõju hindamiseks kasutatakse metoodilise instrumendina 3-astmelisi skaalasid (suur/keskmine/väike) ja nende sisu on vastavalt neljale hindamiskriteeriumile järgnev:

1) Mõju ulatus

- Mõju ulatus on suur, kui sihtrühma (inimene, ettevõtte, keskkond) senine toimimine võib muutuda märkimisväärselt võrreldes varasemaga ning eeldab sihiteadlikku kohanemist
- Mõju ulatus on keskmine, kui sihtrühma käitumises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi
- Mõju ulatus on väike, kui objekti kui terviku käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemisele suunatud tegevusteks

2) Mõju sagedus

Mõju avaldumise sageduse määramisel tuleb arvestada mõju avaldumise regulaarsust ja tihedust.

- Mõju avaldumise sagedus on suur, kui mõjutatud adressaat (inimene, ettevõtte, keskkond) puutub muudatuste tagajärgedega kokku regulaarselt või reeglipäraselt ja tihti (näiteks iga päev)
- Mõju avaldumine on keskmine, kui kokkupuude on regulaarne või reeglipärane, aga mitte igapäevane
- Mõju avaldumine on väike, kui kokkupuude on ebaregulaarne, juhuslik ja harv .

3) Sihtrühma suurus

Mõjutatud sihtrühma suurust hinnates tuleb esmalt määrata erinevad sihtrühmad, kellele mõju avaldub. Mõju olulisuse hindamisel analüüsitakse sihtrühma suhtelist suurust, võrreldes seda kõigi samasse gruppi kuuluvate objektidega määratud territooriumil. Näiteks, kui mõjutatud on teatud osa elanikkonnast, ettevõtetest või territooriumist, siis hinnatakse selle suurust võrreldes vastavalt kogu määratud elanikkonnaga, ettevõtete arvuga või territooriumiga. Sihtrühma saab pidada:

- suureks, kui mõjutatud on üle poole kohalikust elanikkonnast, ettevõtete arvust või territooriumist
- Sihtrühma suurus on keskmine, kui mõjutatud objektide hulk võrreldes kogu grupi suurusega on 5–50%
- väike, kui mõjutatud on alla 5% grupist.

Mõju hinnata oluliseks ka siis, kui sihtrühma suurus on keskmine või väike, kuid tegemist on ühiskonna jaoks väga olulise sihtrühma või tundliku küsimusega.

4) Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise riski juures hinnatakse kaasnevate mõjude toimet sihtrühmadele – kas tegemist on negatiivse (koormav, piirav jne) või positiivse (kergendav, vabastav jne) toimega mõjudega.

- Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on suur, kui mõjuvaldkonnas sihtrühmadele kaasnevad mõjud on selge negatiivse iseloomuga.
- Risk on keskmine, kui kaasnevad mõjud on pigem negatiivse iseloomuga, ja
- väike, kui negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad või on vähesed.

5) Koondmõju hindamine

Hinnates iga kriteeriumit kolme palli süsteemis (suur, keskmine, väike), on võimalik määratleda, kas konkreetne mõju on oluline või mitte. Kui neljast kriteeriumist vähemalt üks on saanud hinnangu „suur“ või vähemalt kaks kriteeriumi on saanud hinnangu „keskmine“, kvalifitseerub mõju oluliseks. Mõjude ja nende olulisuse määramise kirjeldamisel tehakse vahet olulistel mõjudel, mida on vajalik täiendavalt analüüsida, ja ebaolulistel mõjudel, mida ei ole kavas täiendavalt analüüsida.

Selline mõjude hindamine viiakse läbi vähemalt iga ülal sõnastatud uurimisküsimuse (hindamisteema) osas. Vajadusel täpsustatakse ja/või lisatakse hindamisteemasid.

Hindamispaneeli liikmed saavad hindamise läbiviimise alusena töö eelnevate etappide süstematiseeritud tulemused (kirjalike materjalidena). Hindamistulemused on eelduslikult konsensuslikud, kuid vajadusel kasutatakse ka enamushääle põhimõtet (arvestades ka hindamisteema ja eksperdi valdkondlikku kompetentsi).

Viimases uuringuetapis korraldatakse valideerimisseminar, mis on suunatud lõplike järelduste kinnitamisele. Need seminarid on mõeldud eelkõige uuringu tulemuste usaldusväärsuse ja

eesmärgistatuse ülevaatamiseks, samuti tulemuste ühiseks ja põhimõtteliseks analüüsiks. Antud seminaride käigus valideeritakse kuni viis põhilist järeldust. Seminaridel osaleb 10-20 inimest, kes on valdkonna tähtsamatest huvigruppidest või on ala eksperdid sh Kaitseväe ja Kaitseministeeriumi esindajad, kohalike omavalitsuste juhid, regionaalarengu eksperdid ning kodanikuühiskonna MTÜ-de esindajad. Iga seminar kestab kuni kaks tundi ja on juhitud. Seminari ajal antakse osalejatele esmalt ülevaade uuringu eesmärkidest ja senisest mõjude analüüsist, samuti tutvustatakse esialgseid tulemusi. Seejärel arutatakse osalejatega läbi olulisemad hindamisjärgeldused ja koostatakse lõplikud soovitused.

Tabel 4. Uuringu aja- ja tegevuskava

Kalendri nädal	Feb-24	Feb-24	Mar-24	Mar-24	Mar-24	Mar-24	Apr-24	Apr-24	Apr-24	Apr-24	Apr-24	May-24	May-24	May-24	May-24	Jun-24	Jun-24	Jun-24	Jun-24	Jul-24	Jul-24	Jul-24	Jul-24	Jul-24	Aug-24	Aug-24	Aug-24	Sep-24	Sep-24	Sep-24	Sep-24	Sep-24	Oct-24				
Tegevus	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.-40			
Etapp 1: Ettevalmistav töö ja uuringu struktureerimine																																					
Lepingu sõlmimine																																					
Avakohtumine Tellijaga																																					
Metoodika täpsustamine ja Tellijaga kooskõlastamine																																					
Etapp 2: Andmekorje ja -analüüs																																					
Materjalide kogumine ja päringute teostamine																																					
Dokumendianalüüs/teaduskirjanduse analüüs																																					
Registriandmete analüüs																																					
GIS analüüs																																					
Etapp 3: Kvalitatiivse analüüs																																					
Intervjuude valimi koostamine ja kooskõlastamine Tellijaga																																					
Intervjuude kavade koostamine ja kooskõlastamine																																					
Intervjuude ettevalmistus ja intervjuude kokkuleppimine																																					
Personaaliintervjuud																																					
Fookusgrupi intervjuud																																					
Personaali- ja fookusgrupi intervjuude transkriptsioon ja analüüs																																					
Etapp 4: Tulemuste valideerimine ja lõppraporti koostamine																																					
Ekspertpaneeli arutelu																																					
Uuringu alateemade tulemuste süntees ja lõpparuande kirjutamine																																					
Valideerimiseminar																																					
Lõpparuande algversiooni esitamine																																					
Lõpparuande arutelu tellijaga																																					
Lõpparuande täiendamine Tellija tagasisidest lähtudes																																					
Lõpparuande lõpliku versiooni esitamine Tellijale																																					
Uuringu tulemuste tutvustamine vähemalt ühel korral pärast uuringu lõppemist																																					

2. KOOSTÖÖ TELLIJAGA

Uuringu tulemuste kvaliteedi ja Tellija ootustele vastamise tagamiseks on tähtis, et **Tellija ja Pakkuja vahel toimuks kogu uuringu käigus tihe ja efektiivne koostöö**. Pakkuja peab koostöö all silmas:

- regulaarset suhtlust Pakkuja ja Tellija esindajate vahel (telefoni teel, meili teel, Skype, Teams vms. veebikohtumised, näost näkku kohtumised töökoosolekutel),
- paindlikkust töökoosolekute planeerimisel ja pidamisel (nii Tellija kui Pakkuja poole pealt kompromissid sobiva aja ja vormi valikul),
- kiiret ja ausat mõlemapoolset infovahetust,
- mõlemapoolset varajast teavitamist ja kursis hoidmist kõigist võimalikest uuringut mõjutavatest teguritest (meeskonnaliikmete vahetumine, muutused ajakavas jms.),
- probleemide mõlemapoolset konstruktiivset lahendamist,
- kokkulepetest kinnipidamist,
- Tellija poolset mõistvat suhtumist uuringu tegemisel ettetulevatesse võimalikesse probleemidesse ja takistustesse,
- Pakkuja poolset õigeaegset ja kvaliteetset tööde esitamist Tellijale.

Kõik olulisemad muudatused, mis projekti jooksul tekivad (nt. meeskonnaliikmete vahetus, muutused aja- ja/või tegevuskavas jms.) kooskõlastame eelnevalt Tellijaga.

3. PAKKUJA MEESKONNA TUTVUSTUS JA TÖÖJAOTUS

Pakkuja, Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus, arvestab uuringu teemaga, mistõttu kaasab uuringu koostamisse sobiva kompetentsiga projektijuhi ja analüüsi koostajad (edaspidi analüütik). Olulisel kohal on kõikide osapoolte aktiivne osalemine ja tekkinud küsimuste lahendamine, mille peab eelkõige tagama projektijuht. Seetõttu on pakkuja uuringumeeskonda kaasatud vajalike kompetentsidega analüütikud ja seejuures on arvestatud, et analüütikuid oleks piisavalt, mis tagab tööde teostamise ka võimalike ettenägematute asjaolude (nt. haigestumised) vms korral. Meie uurimismeeskonna liikmetel on pikaajaline kogemus uuringutega regionaalpoliitika ja majandusarengu valdkonnas. Uuringu meeskonda kuuluvad:

Allan Allik töötab Tartu Ülikool sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse analüütikuna. Allan on omandanud magistrikraadi Tartu Ülikoolis regionaalplaneerimise ja inimgeograafia erialal. Ta on osalenud mitmetes regionaalpoliitika, piirialade, planeerimise ja kohalike omavalitsuste teenuste analüüsiga seotud projektides nii analüütikuna kui ka projektijuhina ning rakendanud metoodikat praktikas. Antud projektis on Allan projektjuhiks tegeledes administratiivse juhtimisega seotud ülesannetega nagu ajakava ja meeskonna töö jälgimine, suhtlus Tellijaga.

Eesti Teadusinfosüsteemi profiil: https://www.etis.ee/CV/Allan_Allik

Jaanus Veemaa töötab Tartu Ülikool sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse (RAKE) analüütikuna. Jaanus on omandanud doktorikraadi Tartu Ülikoolis geograafia (regionaalplaneerimise ja inimgeograafia) erialal. Ta on tegelenud analüütikuna mitmetes regionaalpoliitika, planeerimise ja kohalike omavalitsustega seonduvates projektides (Oulu Ülikool, OÜ Geomedia, Tartu Ülikool), olnud Tartu Ülikoolis õppejõud (lugenud poliitilist geograafiat, inimgeograafia teoreetilisi lähtekohti, geopoliitikat ja turismigeograafiat) ning Euroopa Komisjoni Horisont 2020 raamprogrammi hindamiskspert. Jaanusel on suur kogemus nii kvantitatiivses andmeanalüüsis, kvalitatiivses analüüsis (eelkõige süva- ja individuaalintervjuude, kognitiivsete intervjuude, grüpiintervjuude ja fookusgrupi intervjuude läbiviimine ja analüüs) kui dokumendianalüüsis.

Eesti Teadusinfosüsteemi profiil: https://www.etis.ee/CV/Jaanus_Veemaa/

Veiko Sepp töötab Tartu Ülikool sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse vanemanalüütikuna. Ta on Tartu Ülikooli inimgeograafia teadusmagister, kel on pikaajalised kogemused regionaalpoliitiliste uuringute läbiviimisest. Muuhulgas on ta viimastel aastatel eksperdi, analüütiku ja metoodikuna koostanud Riigikogu Arenguseire Keskusele „Eesti regioonide majandusarengut mõjutavate trendide analüüsi“, vedanud kohalike avalike teenuste tasemete seire metoodika väljatöötamist (miniomavalitsus.ee), ning uuringute „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“.

Eesti Teadusinfosüsteemi profiil: https://www.etis.ee/CV/Veiko_Sepp

4. TÖÖRÜHMA VARASEM KOGEMUS

Tartu Ülikooli rakendusuuringute keskusel on lai kompetents majandus- ja regionaalarengu valdkonnas, mis hõlmab nii akadeemilist uurimistööd kui ka praktilisi rakendusuuringuid. Käesoleva pakkumuse aluseks olev analüüs saab hõlmama aspekte nii majanduse, ettevõtluse, regionaalpoliitika kui ka riigikaitse uurimise valdkonnast.

Töörühma viimaste aasta jooksul teostatud majanduskeskkonna ja regionaalarengu analüüsid:

- 1. Koidula piiripunkti töö ümberkorraldamisega kaasnevate sotsiaalsete ja majanduslike mõjude eelhindamine (2023, [täistekst](#))**
Tellija: Siseministeerium
Projektmeeskond: Veiko Sepp, Allan Allik, Jaanus Veemaa, Helen Urmann, Eiki Berg
- 2. Kagu-Eesti piiriala sotsiaal-majandusliku olukorra, siseturvalisuse, piirijulgeoleku ja kogukonna uuring (2022-2023, [täistekst](#))**
Rahastajad: Kaitseministeerium, Siseministeerium
Projektmeeskond: Veiko Sepp, Eiki Berg, Allan Allik, Helen Urmann, Kristel Vits
- 3. Trendide ruumilise mõju analüüs. Üleriigilise planeeringu „Eesti 2040“ alusuuring Rahandusministeeriumile (2022-2023)**
Tellija: Rahandusministeerium
Projektmeeskond: Veiko Sepp, Garri Raagmaa, Uku Varblane, Allan Allik, Ene Tubelt, Helen Urmann, Siim Espenberg
- 4. Kohalike omavalitsuste roll rohepöörde elluviimisel Eestis (2022, [täistekst](#), [juhend](#))**
Tellija: Riigikantselei
Projektmeeskond: Veiko Sepp, Merle Mägi, Heli Einberg, Aveliina Helm, Antti Roose, Maie Kiisel, Kristiina Vain, Mirjam Vösaste, Jaanus Veemaa, Garri Raagmaa, Liina Joller-Vahter
- 5. Planeerimisseaduse mõju järelhindamine Rahandusministeeriumile (2021-2022)**
Tellija: Rahandusministeerium
Projektmeeskond: Veiko Sepp, Jaanus Veemaa
- 6. Rapla maakonna avalike- ja erateenuste osutamise võrgustiku rahvastikumuutustega ja tulevikutrendidega kohandamise võimaluste uuring (2021-2022)**
Tellija: Raplamaa Omavalitsuste Liit

Projektimeeskond: Veiko Sepp, Allan Allik, Merle Mägi, Jaanus Veemaa, Meri Külm, Ene Tubelt

7. **EL struktuurifondide rakenduskava eelhindamine: mõju inimesele ja sotsiaalsele keskkonnale** (2020-2021)
Tellija: Hendrikson & Ko OÜ
Projektimeeskond: Veiko Sepp, Merli Aksen, Kaidi Nõmmela, Aivi Themas
8. **Nutika spetsialiseerumise seiresüsteem ja tõhus valitsemine** (2020-2021, [aruanne](#), kõik materjalid asuvad [DataDOI](#) keskkonnas)
Tellija: SA Eesti Teadusagentuur
Projektimeeskond: Jaanus Veemaa, Veiko Sepp, Kristjan Pulk, Siim Espenberg, Uku Varblane
9. **Nutikate välisinvesteeringute uuring: Eestis tegutseva välisosaluseluga ettevõtete analüüs, et selgitada välja uute välisinvesteeringute maandamise fookus ja kriteeriumid** (2019-2020, [infoleht](#), [täistekst](#))
Tellija: Sihtasutus Eesti Teadusagentuur
Projektimeeskond: Urmas Varblane, Uku Varblane, Kristjan Pulk, Tiia Vissak, Oliver Lukason, Siim Espenberg, Veiko Sepp, Helen Urmann, Gaygysyz Ashyrov, Triin Kask, Janika Sillamäe
10. **Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 ettevõtlus- ja innovatsioonitoetuste tulemuslikkuse hindamine** (2019-2020, [täistekst](#), [lisa](#), [infoleht](#))
Tellija: Rahandusministeerium
Projektimeeskond: Siim Espenberg, Merli Aksen, Kerly Espenberg, Mart Laatsit, Kadri Lees, Kerli Lill, Jaan Masso, Merle Mägi, Garri Raagmaa, Amaresh Tiwari, Helen Urmann, Jaanus Veemaa
Koostööpartner: Tallinna Tehnikaülikool
11. **Eesti regionaaltasandi arengu analüüs** (2019-2020, [kokkuvõte](#), [täistekst](#), [esitluse slaidid](#))
Tellija: Harjumaa Omavalitsuste Liit
Projektimeeskond: Veiko Sepp
Koostööpartnerid: Tallinna Ülikool, Geomedia OÜ
12. **Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 prioriteetse suuna "Jätkusuutlik linnapiirkondade areng" vahehindamine** (2019-2020, [täistekst](#))
Tellija: Rahandusministeerium
Projektimeeskond: Veiko Sepp, Merle Mägi, Jaanus Veemaa
13. **Tartu ettevõtlusuuring** (2019-2020, [täistekst](#), [esitluse slaidid](#))
Tellija: Tartu Linnavalitsus
Projektimeeskond: Veiko Sepp, Uku Varblane, Carl-Martin Keerberg

14. **Šiauliai piirkonna majandusarengu potentsiaali hindamine ja investeringute atraktiivsuse arendamine** (2018)
Tellija: Šiaulių miesto savivaldybės administracija
Projektimeeskond: Uku Varblane, Jaanus Veemaa
Koostööpartnerid: Smart Continent LT UAB
15. **Ehitussektori tootlikkuse, lisandväärtuse ja majandusmõju analüüs** (2018, [täistekst](#))
Tellija: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Projektimeeskond: Tarmo Puolokainen, Kaia Kask, Andres Võrk, Uku Varblane, Kaidi Nõmmela, Jaanus Veemaa
16. **Kasvualade edenemise uuring** (2018, [täistekst](#))
Tellija: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Projektimeeskond: Siim Espenberg, Kaidi Nõmmela, Uku Varblane, Jaan Masso, Kadri Lees, Veiko Sepp
Koostööpartnerid: Tallinna Tehnikaülikool, Technopolis Group Eesti
17. **Uuring „Arengu ruumiline ja strateegiline kavandamine, sh regionaaltasandi funktsioonid ruumilise arengu suunamisel“** (2017, [täistekst](#))
Tellija: EV Rahandusministeerium
Projektimeeskond: Veiko Sepp
Koostööpartnerid: Irbis Konsultatsioonid, Hendrikson ja Ko
18. **Euroopa kahanevate piirkondade muutustega kohanduv areng läbi nutikate ja uuenduslike lahenduste** (2017, [täistekst](#))
Tellija: EV Rahandusministeerium
Projektimeeskond: Veiko Sepp, Jaanus Veemaa

5. UURINGU EELARVE

Uuringu tegemise eelarveks on **29 900 eurot**, millele lisandub käibemaks 22%. Uuringu kogumaksumus on seega 36 478 eurot.